

Šolske potreščine Marija Tičar

vseh vrst priporočila cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26

(nasproti „Zlate kaplje“.)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav na obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

Matica stopilo v zvezo z vodstvom tukajšnje licejske knjižnice in muzeja »Rudolfina«; Matica bo rada sodelovala tozadevno prošnja, ki bi šla na visoko vladu. — V okviru Maticе Hrvatske se izdeluje načrt za veliko ilustrirano delo v Istri, ki bi se mu pozneje pridružila slična dela o Banovini, Sloveniji, Dalmaciji, Bosni. Matica Slovenska je ta načrt izročila v presojo slovenskim strokovnjakom. Knjižnica bi morda mogla iziti kot skupna edicija obeh Matic. — Za leto 1912. manjka z ozirom na proračun še 3000 kron udnine. Članov je plačalo dozdaj 2463.

Koledar Družbe sv. Cirila in Metoda je izšel. Prinaša poleg seznama družbenih članov in računskega pregleda tudi nekaj člankov poucn vsebine, posebno zanimiv je pregled CM. Družbe na Koroškem. Koledar vsem toplo priporočamo.

Politiški pregled.

* **Lahi in Avstrija.** »Corriere della Sera« izrečno izjavlja, da obstoji največja nevarnost za Italijo v tem, da bi se Avstrija s Srbijo mirnim putem sporazumela. Ker bi utegnulo priti do sporazuma, pravi rečni list, postaja za Italijo položaj jako resen »assai grave«. — Kakor kaže, hodi naša diplomacija po kostanj v žerjavico za Italijo. Vse simpatije smo izgubili na Balkanu, sedaj pa naša diplomacija dela za italijanska stremiljenja. Nekaj ugleden Lah je izjavil: Položaj se za nas ugodno obramba. Italija si polagoma pridobiva simpatije Jugoslovanov, gojenju katerih hoče obračati največjo skrb. Kakor hitro bi pa bila Avstrija zapletena v vojno s kako državo, izjavila bi vladna Italija, da se mora ozirati na željo ljudstva, pretrgala bi dosednje obveznosti in storil bi to, na kar se že toliko let pripravila: osvoboditev bratov pod »tujim« jarmom.

* **Čehi in Albanija.** »Venkov« piše: Čehi zahtevamo naj se nam dovolijo tiste pravice, ki jih hočejo dati Nemci in Madžari Arnavtom. Še manj zahtevamo. Dajte šole Slovakom, vrnite jim zarubljeno narodno imetje, ne kaznujte in ne zapirajte jih več za to, če slovaško govore. Dajte Čehom vseučilišče na Moravskem, ne zatvarjajte nam šol na Dunaju, ne zasledujte naših ljudi zato, ker svojo narodnost priznavajo, dovolite nam češki uradni in armadni jezik, ne raztrgajte našega kraljestva, ne uničite naših manjšin, ne ponemčujete nas s silo na Moravskem in v Šleziji, uvedite na Dunaju češko službo božjo in ne podirajte čeških nagrobnih spomenikov. Vi, ki nimate nič naimanjšega smisla in čuvstva za kulturne delovne in napredne narode avstro-ogrske države, se upate pred vsem svetom trditi, da vam gre le za kulturne in moralne koristi Albanije. To je narobe svet, vnebovpijoča neodkritosrčnost in faizejstvo!

* **Novi dreadnoughti.** »Narodni Listy« poročajo, da se je v avstrijski delegaciji izjavilo, da se vrši bodoče zasedanje delegacij marca 1913. Delegaciji se predloži predlog za kredit 300 milijonov kron za zgradbo štirih novih dreadnoughtov.

Srednješolski vestnik.

** **Društvo slovenskih profesorjev** vnovič vlijudo vabi vse izprašane slovenske prof. candidate in pa tudi vse one, ki stojte neposredno pred izpitom, še študirajo, oziroma so se letos nanovo posvetili filozofičnemu študiju, naj se javijo odboru z vsemi potrebnimi podatki, ako tega še dosedaj niso storili. Le z natančnim statističnim pregledom more z uspehom zastopati koristi mlajših moči. Ravnotako se more pri eventualnem posredovanju ozirati le na one, ki so se javili. V interesu neprijavljenih mlajših gospodov tovarišev je torej, da naznanijo društvu svoje ime, stroko in stadij izpita, odnosno stadij študij, v katerem se nahajajo; že izprašani pa nenastavljeni datum izpita.

** **Reklama za nemško gimnazijo v Gorici.** Odkar so ustanovili slovenske in italijanske paralelke na goriški gimnaziji, gre nemški oddelek svojo rakovo pot in le slovensko-italijanski brezbriznosti se je bilo letos zahvaliti, da ni bilo treba zapreti že letos prvega razreda nemškega zavoda. Ker ni bilo več prostora v starem gnilem poslopju in ker so zaradi tega razredi nastanjeni po mnogih privatnih poslopjih v Gorici, kar povzroča stroške in

velike sitnosti se je vlada odločila, da zgradi novo moderno poslopje ki bi odgovarjalo vsem zahtevam takega velikega zavoda. Kupila je v ta namen letos prostorno Formentinijevo vilo s krasnim parkom. Z veseljem smo pozdravljali in odobrvali ta vladin sklep, s katerim je dokazala, da vendar nismo v Turčiji, kakor so sklepali nekateri. Saj Avstrija rada skrbi za šole, le da so te nemške! Druge prihajajo, ako postaja kak pribetek od nakupa novih topov, oziroma dreadnoughtov. A mi smo obračali, na Dunaju pa so obrnili. Strmite, kaj je določilo naučno ministrstvo! »Corriere« piše, da ostaneta slovenski in italijanski oddelek v starem poslopju in da nemškega premeste v novo palačo. Razloček med starinsko bajto in med Formentinijevo palačo, obdano s krasnim parkom, je tako velik, da bodeta marsikak slovenski, oziroma italijanski oče že radi higijeničnih ozirov pošiljala otroke v nemški zavod. Higijenične razmere v starem poslopju so namreč pod vsako kritiko. Mi protestiramo proti temu, da bi se s takimi sredstvi delala reklama za nemško gimnazijo!

Obrambni vestnik.

** **Prestepljeni in oti.** Pod tem naslovom je prinesel novi koledar Družbe sv. Mohorja povest za slovensko ljudstvo. Pisatelj dr. J. Pregelj si je izbral za eno glavnih oseb učitelja. A ne predstavlja ga slovenskemu ljudstvu kot učitelja, temveč kot — pohujševalca in zapeljivca. Naj sledi kratka vsebina povesti. Srečni so bili ljudje na Visokem. A njih srečo in enakomerno življenje je prekinila gradba nove šole in učiteljev prihod. Učitelj takoj začne vabiti ljudi v krčmo h Mihecu ter jih zapeljuje k pijančevanju in igranju. Začne se družiti s — pobalini. Prireja plese, katerim sledi vedno — pretep. Prej mirni ljudje se začnejo rezati z noži. Otroci se ne zinenijo več niti za — umirajoče starše. Sreča in blaginja sta izginili iz vasi. Da li pa prikriti krčmar in neodkritosrčni učitelj ujela še več ljudi, ustanovi učiteljsko društvo. Učiteljev mešan zbor ima svoje pevske vaje v krčmarjevem salonu. Odkar je postavil Mihec v salonu še šumen avtomat, je ta središče splošne omike. A hvalohlepemu učitelju še to ni dovolj. On nikakor ne more videti, da ljudstvo spoštuje dobrega in ponižnega duhovnika. Zato začne rohati proti ubogemu starčku. Da, posreči se mu, da privede ljudi celo tako daleč, da ti začnejo pobijati šipe častitljivemu duhovniku. A greh se kaznuje. Učitelj učaka najprej veliko ponižanje. Urednik »Resnice« mu v pričlo vseh meščanov prisloji zausnico. Ne izostane pa tudi božja kazen. Plaz odnese, ravno v času, ko učitelj najbolj ruje zoper duhovnika, salon in podsuje učitelja. Res, pretresujoča in »poučna« povest. Vsa čast gospodu pisatelju. Goriški »Novi Čas« utegne dobiti v njem vnetega sotrudnika. Tovariši, podpirajte Družbo sv. Mohorja, ki širi med slovensko mladino in ljudstvo take spise! Priporočajte jo!

** **Učiteljstvo izstopi iz Mohorjeve družbe!** Kaj tako gnusnega, tako podlega še nismo kmalu čitali: V letošnjem Mohorskem koledarju je med rugim tudi povest »Prestepljeni in oti«. Glavno vlogo v tej povesti, ki je skrajno tendenciozna, imata učitelj in župnik. Človeka mora pograbit jeza, ko čita to povest! Edini namen vsega spisa je, učiteljstvu vzeti še to trohico ugleda, kar ga ima, da, rahločutnjž mora obupati nad toliko hudobijo, ki je tu nakupičena. Ali smo res popolnoma brezpravni, ali se res sme na tako nesramen način proti učiteljstvu hujskati? Kje so oblasti, ti strogi cenzorji, če je treba konfiscirati kakšen nedolžen članek v naprednih listih? Skoro se nam usiljuje misel, da to pisarjenje odobravajo! A pride čas plačila prejalislej! Učiteljstvo! Naša dolžnost je, da izstopimo vsi brez izjeme iz družbe ki je, milo rečeno, tako netaktna, da pusti žaliti stan, ki ga je dosedaj prištevala svojim najzvestejšim naročnikom! Prečitajte povest sami in videli boste, na kako gnusen, nesramen način se naš blati! **Noben značajen učitelj, nobena značajna učiteljica ne more, ne sme biti še nadalje ud Mohorjeve družbe!**

Učiteljski konvikt.

Velikodušno darilo. Tvrška M. Grubbauerjevi sinovi v Lincu, tovarna šolskih

zvezkov je darovala »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« od letošnjega izkupička 700 K reci: sedemsto kron. V imenu društva se p. n. Grubarjevim sinovom zato velikodušno darilo najtopleje zahvalujemo, hkrati pa prosimo stanovskozavedno učiteljstvo, da rabi v šolah edinole Grubbauerjeve šolske zvezke, ki so izvrstne kakovosti ter vstrezajo v vsakem oziru vsem zakonitim predpisom. Kdor podpira nas, podpirajmo ga tudi mi; zato pa uvedimo po vseh šolah na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem, Primorskem, v Istri in Dalmaciji Grubbauerjeve šolske zvezke. Če bo prihodnje leto izkupiček še večji, bo tudi darilo našemu društvu toliko večje; zato pa: »Svoji k svojim!«

Letnina za leto 1912: Josip Ivančič, učitelj v Poljubinju pri Tolminu; Janez Zupančič, nadučitelj v Ratečah pri Belpeči. Hvala!

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta je izdalo pravkar te-le nove knjige za mladino: **A. Rape:** »Mladini« II. in III. zvezek. — **E. Gangl:** »Zbrani spisi« III. zvezek. — **Jos. Ribičič:** »Spisi za mladino« I. zvezek. V tisku sta pa IV. in V. zvezek »Spisov Mišjakovega Julčka«. — Mi delamo in jahamo, psi pa lajajo in grizejo!

Kranjske vesti.

Fran Orožen.

Dne 26. t. m. zjutraj je po dolgi in mučni bolezni umrl v Ljubljani Fran Orožen, c. kr. profesor ljubljanskega učiteljskega, star 59 let. Pokojni prof. Orožen je bil kot človek in učitelj izredno blagega in plemenitega srca. Na ljubljanskem učiteljskem je deloval 23 let. Živahno delavnost pa je razvijal kot pisatelj učnih knjig ter kot pisatelj znanstvenih del — bil je neumorno vztrajen delavec na šolskem, pedagoškem in kulturnem polju. Bil je sotrudnik »Slovenske Maticе«, ustanovil je »Slovensko Planinsko Društvo«, ki mu je bil dolgo vrsto let predsednik, bil je tudi ustanovnik in prvi predsednik »Društva slovenskih profesorjev«. — Tudi našemu listu je bil sotrudnik. Pisal je vanj »Ustavoznanstvo«, ki smo ga pozneje izdali v posebni knjigi. — Izvrstnemu šolniku in iskrenemu prijatelju naprednega slovenskega učiteljstva bodi ohranjen blag spomin!

— **Ljudsko šolstvo.** Imenovani so: Anton Kadunc, nadučitelj, Banjaloka; Ana Lebar na pomožnem razredu za duševno zaostale otroke na IV. mestni deški šoli v Ljubljani; Marjeta Cundrč na mestni slovenski dekliški šoli v Ljubljani; Ana Goli, Gorenji Logatec; Ernestina Schott, Bloke; Josipina Martinčič, Rakek; Leopoldina Širc, Toplice pri Zagorju; Jan. Weber, Dol. Zdihovno; Kristina Demšar pride v Podkraj in Viktorija Uršič v Šmartno pri Litiji. Na Viču se sistemizirajo štiri definitivna učna mesta. Ljudska šola v Črnem vrhu se razširi v trirazrednico, v Moravčah v štirirazrednico. Učno mesto se ustanovi na Dobravi in poseben oddelek za oddaljene otroke v Višnji gori. Dalje so imenovani: M. Humek-Perhavec, Krško; Marija Zagorjan, St. Rupert; Frančiška Lunder za dnevno zavetišče pri IV. mestni deški šoli v Ljubljani.

Goriške vesti.

— **Učiteljska usposobljenja** pri jesenskem terminu v Gorici so si pridobili sledeči kandidatje in kandidatkinje: a) s slovenskim učnim jezikom: Andrejčič Ivan, Cibič Karel, Del Cott Olga, Droč Zofija, Fakin Vincencij, Ipavec Armin, Ivančič Ljudmila Jug Ignacij, Jurko Emilija, Kabač Ljudevit, Kancler Antonija, Klavora Adolf, Lenarčič Ema, Pahor Slavica, Pečar Elizabeta, Požar Ljudmila, Rustja Karel, Rukli Marija, Šavli Valerija, Ščuka Franc, Škof Franc, Štih Josipina, Štrukelj Maks, Troha Fran, Visenjak Jerica, Vodopivec Alojzij, Žagar Ferdinand; b) s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Ambrožič Josipina, Čej Marija, De reani Ivanka, Dugar Marija, Gorup Urbana, Horvat Ernst, Janovski Josipina, Jurko Olga, König Marija, Kuhar Ivan, Lekše Marija, Mlekuš Ljudmila (z odliko), Pagon Frančiška, Slokar Albina, Soban Josipina (z odliko), Stegu Angela, Surz Marija, Salamun Marija, Vrečko Martin; c) z italijanskim učnim jezikom: Aragni Angela,

Bisener Marija, Brancovig Marija, Brumat Antonija, Camisig Pia, Caucig Ana, Degrassi Marija, Grassi Alma, Illicher Viljemina (usposobljena tudi za nemški učni jezik), Kurschen Lidija, Macuz Antonija, Miani Ana, Moretti Marija, Razza Emilija, Santolini Marčela, Sossich Marija, Stanta Carmela; d) z nemškim učnim jezikom: Deise Jožef, Kotnik Stana (z odliko), Lenček Hermina, Mayr Valerija (z odliko), Ružar Ernesta, Steuerer Herta, Sutter Evgenija, Strammer Marjeta, Šorli Marija, Vipauz Karolina (z odliko), Vipauz Marija, Wagner Adolf (z odliko); e) Faini Henrik iz druge skupine za meščanske šole z italijanskim učnim izpitom. — Dopolnilne izpite iz posameznih predmetov ali učnih jezikov: Bortolotti Marjeta, Faini Avgust, Ferluga Ferdinand, Hren Adalbert, Katnik Valentin, Medič Hinko, Vrtovec Ciril; iz francoščine: Bortolotti Marija, Gutman Marjeta, Mozetič Zora, Rossi Pia.

— **Laški pripravljalni tečaj za vstop v gimnazijo.** Zveza laških učiteljev se je obrnila na goriški magistrat s prošnjo, da naj otvori pripravljalni tečaj za vstop v laško gimnazijo. Tak tečaj otvorijo prihodnji februar in se bo vršil do konca šolskega leta po 3 ure na teden.

— **Kako skrbi goriški dež. odbor za napredek v kmetijstvu.** Z odlokom od dne 10. 9. t. l. je vabil kmetovalce na naročno umetnih gnojil z 20% popusta. Kmetovalci, ki jim je vsak vinar dobro došel, so se rade volje odzvali temu vabilu ter naročali gnojila za izboljšanje travništva. Stranke so — kakor običajno — naročale gnojila potom županstev, ki so morala potrditi, da je prosilec vreden podpore. Čas za povračila je bil do 30. 9. t. l. t. j.: vsakdo si je gnojila lahko naročil potom pristojnega županstva do 30. 9. Po tem odloku so se županstva tudi ravnala, zakaj dež. odbor, ki ni drugače posebno točen, je opozoril: »kasneje, t. j. po 30. 9., došle prošnje, ki bi ne bile podprte od županstva, se brez drugega zavrnejo«. Pa glejte! Županstva, ki so se držala gorenjega roka, so dobila od tega odgovor: »Zaloga je bila s prej došlimi prošnjami izčrpana«. Kdo je sedaj kriv? Vsekakor županstva, kaj ne? Kaj vas briga, ako so vam prošnje došle 2. ali pozneje, rok za vlaganje je bil dan do 30.! Kam so pa gnojila romala? Najbrže v Furlanijo, kjer je travništvo bolj revno, kaj? Ubogi Krašovci pa čakajte! Saj niste tako potrebni in saj se vam nudi tako velikanska ugodnost 20% popusta!

Istrske vesti.

— **Popravek.** Na strani 1. v 4. koloni članka »Odprava nesoglasja na šolskem polju v Istri« se je vrnila v II. odstavku 6. vrste neljuba pomota in se mora glasiti za vejico »ta definitivnost« namesto »ter definitivnost«. — Obenem prosimo tudi poslance, naj se zavzamejo za to za-vevo!

— **Okrajna učiteljska konferenca** za Koprski okraj se je sešla dne 20. t. m., in sicer slovenska v Dolini pod predsedstvom okr. šol. nadzornika Hinka Dominika. Italijanska konferenca se je vršila v Piranu. Kot zastopnik učiteljstva v okr. šolskem svetu je bil izvoljen Italijan Masolin z 271 glasovi proti 46, katere je dobil slovenski kandidat, deželni poslanec Valentič.

Koroške vesti.

— **Kako skrbje Nemci za šole na Koroškem.** Nemci dobro vedo, kako velikanski faktor so ljudske šole. To umevajo ti ljudje in podpirajo šole z vso vnemo in požrtvovalnostjo. Toda še nekaj jih bodri pri tem delu in to je brzokone glavni spiritus agens: Ponemčiti deželo, ponemčiti slovenske otroke. In to se najzvee zgodi v šoli. V nežni mladosti pri prvem pouku se materni jezik učenca zanemarija, naravnost zaničuje, v sijajen blesk pa se stavi nemščina. Otroku to ostane in težko se teh vrvskov otrese pozneje, tudi če ostane zvest svojemu materinemu jeziku. Žal, pri veliki množini otrok pa rodi ta tendenciozen pouk zaželjene sadove, slovenski otroci se ponemčijo in ostanejo tudi pozneje nemški janičarji. Koliko dajo torej Nemci za šole, se razvidi iz sledečega. V Grebinju pri Velikovcu so sezidali letos novo ljudsko šolo petrazrednico. Za to stavbo sta darovala Šudmarka